

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

הנחות לסטודנטים בתחבורה ציבורית

- סקירה משווה -

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

כתיבה: אליעזר שוורץ, כלכלן

אישור: אדוארד קורצנשטיין, ראש הצוות הכלכלי

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

י"ד בשבט תשס"ח

21 בינואר 2008

מסמך זה מוגש לחה"כ אחמד טיבי, ומובאת בו סקירה של הטבות הניתנות לסטודנטים הנוסעים בתחבורה הציבורית בערים בעולם.¹

1. הנחות לסטודנטים בתחבורה הציבורית בישראל

זה כשלוש שנים מופעל בישראל מיזם "חופשי תקופתי לסטודנט", המאפשר נסיעה מוזלת לסטודנטים בתחבורה הציבורית, בעיקר בקווים העירוניים. בשנתיים הראשונות הוגדר המיזם כניסיון והופעל במספר קטן של אזורים. לאור הצלחת הניסוי הורחב המיזם, ובשנת הלימודים תשס"ח הוא מופעל באזורים בארץ שיש בהם מוסדות להשכלה גבוהה (ירושלים, תל-אביב, צפת, באר-שבע ועוד), ובשיתוף כמה חברות תחבורה ציבורית. מטרת המיזם היא לעודד את השימוש בתחבורה הציבורית בקרב סטודנטים באמצעות הורדת עלויות השימוש בה.

מיזם זה מאפשר לסטודנט לרכוש כרטיס תקופתי לסמסטר אחד (חמישה חודשים) או לשנה שלמה, המקנה הנחה עד שיעור של 50% בדמי הנסיעה.² להלן כמה דוגמאות לעלויות הכרטיס באזורים שונים:³

שם הכרטיס	החברה המפעילה	מחיר לסמסטר (בש"ח)	מחיר לשנה (בש"ח)	אזורי הנסיעה
עירוני ירושלים	אגד	604	1,308	בכל הקווים העירוניים בירושלים
עירוני תל-אביב (אדום)	דן וקווים	538	1,164	הכרטיס מאפשר נסיעה בכמה אזורים, ובהם תל-אביב, רמת-אביב, עבר הירקון, גבעתיים, בני-ברק, רמת-גן, אוניברסיטת בר-אילן וגבעת-שמואל
עירוני חיפה	אגד	604	1,308	בכל הקווים העירוניים בחיפה
עירוני צפת	נתיב אקספרס	292	636	בכל הקווים העירוניים בצפת
עירוני באר-שבע	מטרודן	395	852	בכל הקווים העירוניים בבאר-שבע

2. הנחות לסטודנטים בתחבורה הציבורית בערים בעולם

כמו המיזם המופעל בישראל, בערים רבות בעולם מופעלות תוכניות שמטרתן להוריד את מחירי הנסיעה בתחבורה הציבורית עבור סטודנטים, וכך לעודד את השימוש בה בקרב קהל יעד זה. בחלק מהערים שנבדקו ההנחה שניתנה לסטודנטים בתעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית הביאה לעלייה במספר הסטודנטים המעדיפים נסיעה באמצעי תחבורה זה. בחלק מהמקומות מאפייני התוכניות דומים לאלה

¹ כתיבת המסמך נעשתה סיוע דרור ולטר, מתמחה במרכז המחקר והמידע מטעם האוניברסיטה העברית.

² שיעור ההנחה בכרטיס השנתי גבוה משיעור ההנחה בכרטיס הסמסטריאלי. לדוגמה: מחיר חופשי-חודשי בירושלים הוא 216 ש"ח (נכון לתחילת שנת הלימודים), וכך שיעור ההנחה הוא כ-44% בכרטיס סמסטריאלי וכ-50% בכרטיס שנתי.

³ על-פי המופיע באתר התאחדות הסטודנטים בישראל; להרחבה ראו:

<http://www.yosh4u.co.il/images/busstudent.doc>, תאריך כניסה: 10 בינואר 2008.

של המודל המיושם בארץ, אך בחלקם יש תוכניות השונות מהמודל הישראלי. נציין כי כאשר בודקים הנחות לסטודנטים בתחבורה הציבורית במדינות בעולם, יש לעשות זאת במסגרת מכלול רחב יותר אם רוצים לבחון את השפעתן על היקף השימוש בתחבורה הציבורית. למאפייני תרבות מקומיים, למודעות סביבתית גבוהה ולאמצעים משלימים אחרים (כגון חסימת אזורים לכלי רכב פרטיים) יש השפעה על היקף הנסיעה בתחבורה הציבורית, נוסף על השיקול הכלכלי של העלות.

2.1. משך ההתחייבות

כאמור, בארץ הסטודנט נדרש לקנות כרטיס שתוקפו סמסטריאלי לכל הפחות, דהיינו – התחייבות לחמשה חודשים לפחות. מבדיקת ערים בעולם עולה כי משך ההתחייבות המינימלי שונה ממקום למקום, כמפורט להלן:

בברקלי שבקליפורניה, במילאנו ובכמה ערים בגרמניה (דרמשטדט, דיסלדורף ועוד) **תוקף הכרטיס המיוחד הוא שנה שלמה**, ואילו בברלין ובפריז **תוקף הכרטיס הוא סמסטר אחד בלבד**.

סטודנט הלומד במונטריאול יצטרך להתחייב **לכרטיס חודשי בלבד**, ואילו בהלסינקי אין צורך ברכישת כרטיס מיוחד, וההנחה המיוחדת לסטודנטים ניתנת בכל נסיעה בתחבורה הציבורית.

2.2. אופן מימוש ההנחה

כמו בישראל, ברוב הערים שנבדקו לכל סטודנט יש זכות להחליט אם הוא מעוניין להשתתף בתוכנית המיוחדת המקנה לו הנחה בתחבורה הציבורית. עם זאת, בחלק מהערים שנבדקו בגרמניה, וכן באוניברסיטת ברקלי שבקליפורניה, התשלום עבור נסיעה בתחבורה ציבורית מגולם בשכר הלימוד שמשלם הסטודנט. נציין כי בדרמשטדט, חלוצת הניסוי הני"ל ב-1991, הוסכם על תשלום זה בהצבעה במועצת הסטודנטים של האוניברסיטה.⁴

בערים רבות הסטודנט משלם מחיר מופחת בעת כל נסיעה בתחבורה הציבורית, ובלבד שיציג תעודת סטודנט. מנגד, בחלק מהמקומות, כגון בפאביה שבאיטליה, הסטודנטים רוכשים מנוי שנתי בתחילת השנה (עלות המנוי בפאביה היא €10 לשנה), והדבר מאפשר נסיעה חופשית בתחבורה הציבורית בתחומי העיר.

2.3. שיעור ההנחה

ההנחה לסטודנטים שונה בכל עיר ועיר, אך ברוב המקומות שנבדקו שיעור ההנחה הוא 40% לפחות. כך, באוניברסיטת ברקלי שיעור ההנחה הוא כ-90%;⁵ בפריז ובהלסינקי – כ-50%; במונטריאול – כ-46%; במילאנו – כ-43%. בגרמניה סכום ההשתתפות העצמית שונה בכל מוסד ומוסד, ועמו גם שיעור ההנחה לסטודנט; בחלק מהמקומות שיעור ההנחה מגיע לכ-75%.

⁴ ראו: <http://www.semesterticket-info.de/how-to/was-ist.html>, תאריך כניסה: 16 בינואר 2008.

⁵ לפי הערכת האוניברסיטה העלות השנתית של נסיעה בתחבורה הציבורית היא \$1,200, וכך סכום של \$58.5 לסמסטר פירושו הנחה של כ-90% (בהנחה שבכל שנה יש שני סמסטרים).

2.4. הטבות נוספות

בחלק מהמקומות שנבדקו, לצד ההנחה הסטנדרטית במחירי התחבורה הציבורית, מופעלות תוכניות שנועדו לעודד את הסטודנטים להעדיף נסיעה בתחבורה הציבורית על שימוש ברכב פרטי. נביא כמה דוגמאות לתוכניות כאלה:

- בשנת 2004⁶ הופעלה בניוארק שבניו-ג'רזי תוכנית שבה בשבוע הראשון של הסמסטר הסטודנטים זכאים להשתמש חינם בתחבורה הציבורית עם הצגת תעודת סטודנט, ולאחר מכן הם יכולים לרכוש כרטיס נסיעה המקנה הנחה של 25% במחיר כרטיס נסיעה. המטרה של שבוע הנסיון היתה להדגים לסטודנטים (ללא כל עלות כלכלית מצדם) את הנוחות ואת הכדאיות של השימוש בתחבורה הציבורית, מתוך רצון להרגיל אותם לשימוש בתחבורה הציבורית גם לאחר שיסיימו את הלימודים.⁷
- באונברסיטת סטנפורד שבקליפורניה תלמידי שנה א' זכאים להירשם לתוכנית "רשת ביטחון", המאפשרת נסיעה במונית על חשבון האוניברסיטה במקרי חירום או כשאינם יכולים להשתמש בתחבורה הציבורית מסיבה כלשהי (מוגבל לשלוש נסיעות בשנה). מטרת תוכנית זו היא לקטין את התלות של הסטודנטים ברכב פרטי.⁸

2.5. סיכום הממצאים

מקום	מחיר רגיל	מחיר לסטודנט	שיעור ההנחה	הגבלות	הערות
ירושלים (ישראל)	216 ש"ח בחודש	1,308 ש"ח בשנה	50.5%		
מונטריאול (קנדה) ⁹	\$65 בחודש	\$35 בחודש	46%	סטודנט עד גיל 25	הנחה זהה להנחה הניתנת לקשיש ולילד
ברקלי (ארה"ב) ¹⁰	\$ 1,200 בשנה	\$117 לשני סמסטרים	90%	לכל סטודנט רשום	חלק ממערך שלם לעידוד הפחתת השימוש ברכב פרטי

⁶ על-פי המופיע בפרסום (ראה הערה 5), היתה כוונה להרחיב את התוכנית לכל המוסדות להשכלה גבוהה בשנה שלאחר מכן.

⁷ להרחבה ראו: http://www.njtransit.com/tm/tm_servlet.srv?hdnPageAction=PressReleaseTo&PRESS_RELEASE_ID=1406, תאריך כניסה: 26 בדצמבר 2007.

⁸ להרחבה ראו: http://transportation.stanford.edu/alt_transportation/FroshEmergencyRide.shtml, תאריך כניסה: 26 בדצמבר 2007.

⁹ להרחבה ראו: <http://www.stcum.qc.ca/English/info/a-tarif.htm>, תאריך כניסה: 26 בדצמבר 2007.

¹⁰ להרחבה ראו: http://pt.berkeley.edu/transportation_alternatives/classpass/index.html, תאריך כניסה: 26 בדצמבר 2007.

מילאנו (איטליה) ¹¹	€00 לשנה	€170 לשנה	43%	לסטודנט עד גיל 26 שהכנסתו אינה עולה על €7,226	דורש קנייה חד-פעמית של כרטיס אלקטרוני שמחירו €0
הלסינקי (פינלנד) ¹²	תלוי באורך הנסיעה	תלוי באורך הנסיעה	50%	כמה תנאים לזכאות, ובהם: סטודנט אשר לומד תוכנית לימודים מלאה לתואר ראשון בלבד, סטודנט אשר אינו מקבל תשלום בעבור לימודיו, סטודנט אשר איננו עובד בעבודה ממשלתית כלשהי	ההנחה היא לכל נסיעה בהצגת כרטיס ולא על- ידי קניית כרטיס שנתי או סמסטריאלי; העלות השנתית של כרטיס סטודנט היא €
ברלין (גרמניה) ¹³	€16 לסמסטר	€54 לסמסטר	70%	תלוי במוסד הלימוד	ברבים מהמוסדות להשכלה גבוהה בברלין התשלום עבור ההנחה בתחבורה הציבורית הוא מרכיב בשכר הלימוד ¹⁴
פריז (צרפת) ¹⁵	תלוי בסוג הכרטיס	תלוי בסוג הכרטיס	הנחה עד 50%	סטודנט שגילו אינו עולה על 26	ההנחה מוקנית בקניית כרטיס שנתי

¹¹ להרחבה ראו: http://www.atm-mi.it/ATM/eng/Abbonarsi/Abbonamenti/Abbonamento_annuale_Milano.htm, תאריך כניסה: 26 בדצמבר 2007.

¹² להרחבה ראו: http://www.matkahuolto.com/en/travel_services/discount_terms, תאריך כניסה: 26 בדצמבר 2007.

¹³ נושא ההנחה לסטודנטים בתחבורה הציבורית בגרמניה מפותח יחסית. מבדיקה שערכנו בכמה ערים עולה כי שיעור ההנחה מגיע פעמים רבות עד לכ-75%. עם זאת, שיעור ההנחה ומחיר כרטיס הסטודנט תלוי בעיר שבה מוסד הלימוד ובסוג הכרטיס. ברבות מהאוניברסיטאות התשלום עבור כרטיס ההנחה הוא מרכיב חובה באגרת הלימודים (למשל בדרמשטדט, כפי שהוזכר לעיל, ובפרנקפורט, ראו: <http://www.euw-frankfurt-o.de/en/internationales/internationals/finanz/>, [fin/index.html](http://www.fin/index.html), תאריך כניסה: 16 בינואר 2008).

¹⁴ כגון באוניברסיטת הומבולדט או באוניברסיטה למדע שימושי. להרחבה ראו: http://www.en.fhtw-berlin.de/service/student_union.html, תאריך כניסה: 16 בינואר 2008.

¹⁵ להרחבה ראו: <http://www.imagine-r.com>, תאריך כניסה: 26 בדצמבר 2007.